

УЧЕБНА ПРОГРАМА ПО ЧОВЕКЪТ И ОБЩЕСТВОТО ЗА III КЛАС (ОБЩООБРАЗОВАТЕЛНА ПОДГОТОВКА)

КРАТКО ПРЕДСТАВЯНЕ НА УЧЕБНАТА ПРОГРАМА

Обучението по *човекът и обществото* в началния етап на основното образование се реализира в III и в IV клас. Насочено е към овладяването на базисни знания, умения и отношения, свързани с природата и обществото на България, както и с изграждането на достъпни социални и граждански компетентности на ученика.

Учебният предмет има интегрален характер и в него се съчетават първоначални знания по география, история и гражданско образование. Върху основата на фрагменти от историята на българската държавност и общество през Средновековието и Възраждането се обогатява и развива съзнание за българска и европейска идентичност, за неотменими човешки права и граждански задължения като ценност на съвременното демократично общество. Обучението в III клас следва хронологичния ред на разглеждане на обществото, като осигурява запознаване с представителни исторически личности и събития. Чрез изучаването на учебния предмет учениците се приобщават към правилата на демократично социално поведение и се поставят основни начала на гражданска култура. Развиват се любознателност, наблюдателност, критично мислене и уважение към достойнствата на личността и пр. Реализацията на учебната програма стимулира и подпомага интереса на учениците към националното природно и историческо наследство.

В III клас се надграждат получените в предходните класове начални знания за българската идентичност и се поставят нейните общи времеви и пространствени опори. Разширява се получената в предходните класове информация за природата в родния край чрез представяне на разнообразието на българската природа и запознаване със съществените характеристики на основните природни обекти. Чрез темите с географска насоченост се разширяват знанията за ролята на човешкото въздействие върху околната среда и се развива екологичната култура на учениците. Формират се начални умения за извличане на информация от карти и достъпни исторически извори.

Учебното съдържание по учебния предмет *човекът и обществото* се конструира като логическо продължение на възприетата стратегия за работа по околен свят във II клас. Следва се ориентацията към постепенно прецизиране, разширяване и обогатяване на основните представи и понятия, усвоени във II клас. Формулировката на темите и поставянето на основните информационни и аксиологически акценти са предпоставка за осъществяването на интегриран подход. Чрез комплекса от очаквани резултати от обучението, определени за всяка тема, се очертават възможните сфери на интеграция с другите учебни предмети. По този начин се подчертава интегритетът на знанията, включени в темата, и се цели да се избегне самоцелното и абстрактно изучаване на конкретно учебно съдържание.

Понятията се усвояват на емпирично ниво и не се изисква наизустяването им. Посочените в съответната колона понятия са ориентир относно обема на използвания от учителя понятиен апарат.

Дейностите, реализирани в урока по *човекът и обществото*, следва да имат междупредметен характер. Всяка от посочените дейности се използва за постигане на комплексни умения и компетентности и е обект на урочна работа в класната стая или извън нея.

ОЧАКВАНИ РЕЗУЛТАТИ ОТ ОБУЧЕНИЕТО В КРАЯ НА КЛАСА

Области на компетентност	Знания, умения, отношения
Човекът и обществото	
<i>Роден край</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Посочва връзката между човека и околната среда. • Разбира необходимостта от взаимодействието между хората в обществото. • Познава природни забележителности и исторически паметници в родния край. • Изразява отношение към семейните празници и традиции.
<i>Човекът и неговата среда</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Разбира ролята на природната среда за живота на хората. • Описва съвременни трудови дейности на хората. • Дава примери за взаимодействие между човека и околната среда. • Дава примери за влиянието на техническите нововъведения върху начина на живот на хората.

	<ul style="list-style-type: none"> • Посочва елементи от начина на живот на българите през различни епохи. • Дава примери за ролята на религията, езика, образованието и традициите върху човешкото всекидневие. • Посочва връзката на трудовата дейност на хората с особеностите на природната среда..
<i>Национално и културно наследство</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Назовава официални празници на България и битови празници на нейните общности. • Дава примери за значими културни постижения на българския народ. • Разказва за ярки личности и събития в българската история. • Подрежда във времето основни исторически събития.
<i>България – част от света</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Определя по карта географското положение на България на Балканския полуостров. • Посочва на карта местоположението на съседните държави. • Разбира значението на географското положение на България за културното ѝ развитие.
<i>Източници на знания</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Извлича информация за природата и обществото от достъпни източници на знания. • Ориентира се по цветовете на географската карта. • Съставя кратки описания на природни обекти и на исторически събития. • Дава примери за основни източници на знания - материални и писмени.
Гражданско образование	
<i>Аз и моят свят</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Назовава основни граждански права и задължения – образование, здравеопазване.
<i>Аз съм гражданин на моята държава</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Разпознава основни държавни институции. • Изброява основните права на детето и основни организации в негова подкрепа. • Определя своята национална идентичност. • Свързва определени личности с делата им или със събития, в които са участвали.
<i>Защита на живота и реакция в критична ситуация</i>	<ul style="list-style-type: none"> • Разпознава ситуации, които застрашават сигурността и живота на децата. • Проявява нагласи за опазване на околната среда и здравословен начин на живот.

УЧЕБНО СЪДЪРЖАНИЕ

Теми	Компетентности като очаквани резултати от обучението	Нови понятия
Човек, общество и природа	<ul style="list-style-type: none"> • Назовава групи от хора, основани на различен признак – родствена връзка, език, образование, религия, територия. • Разбира, че обществото се състои от различни по състав групи от хора. • Разбира необходимостта от спазване на правила при общуване в група. • Дава примери за зависимостта между човека и природната среда в миналото и сега. • Разбира необходимостта от спазване на правила за поведение сред природата и в обществото. 	<ul style="list-style-type: none"> • група от хора • общество
Гражданите на РБългария	<ul style="list-style-type: none"> • Назовава своята националност и етническа принадлежност. • Дава примери за толерантни взаимоотношения между различни общности. • Разграничава официални от битови празници. • Посочва нравствени послания на битови празници и обичаи. • Разбира образованието като основно право и задължение на децата. • Свързва държавните институции Народно събрание, Правителство на Република България и Президент на Република България с техни основни функции. 	<ul style="list-style-type: none"> • права и задължения

<p>България – част от Балканския полуостров</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Определя посоките на света при работа с географската карта. • Ориентира се по цветовете на географската карта за местоположението на природни обекти и по условните знаци за големината на селищата. • Посочва държавните граници на България по географска карта. • Ориентира се по географска карта за местоположението на България на Балканския полуостров и в Европа. • Назовава съседните на България държави и техните столици. 	<ul style="list-style-type: none"> • географска карта • условни знаци • посоки на света • държавни граници • полуостров
<p>Разнообразната природа на България</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Описва с помощта на географската карта природни характеристики на Р България. • Назовава имената на най-големите български планини, равнини, низини, реки и езера. • Описва основни характеристики и значението на природните обекти – планини, равнини, низини, реки и езера. • Разбира риска за човечеството от унищожаване на природните богатства и отговорността на хората за опазването на природните богатства на България. 	<ul style="list-style-type: none"> • повърхнина • равнина • низина • планина • река • езеро • море
<p>Източници на знания за миналото</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Назовава основни източници (материални, писмени) за проучване на миналото. • Свързва „линия на времето” с правилно подреждане на събития във времето. • Разбира ролята на паметниците за съхраняване на историческата памет. 	<ul style="list-style-type: none"> • минало • летоброене • линия на времето
<p>Наследството на траките</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Описва елементи от бита, управлението и вярванията на древните българи и славяните. • Описва елементи от бита, управлението и вярванията на траките. 	<ul style="list-style-type: none"> • гробница • съковище • богове

	<ul style="list-style-type: none"> • Дава примери за значими културни постижения на траките. 	
Българското общество през Средновековието	<ul style="list-style-type: none"> • Свързва събития за единение на българското общество (създаване на дунавска България, създаване на единно законодателство, покръстване, културен възход) с даден владетел. • Описва делото на светите братя Кирил и Методий и на техните ученици. • Посочва приноси на България в средновековна Европа. 	<ul style="list-style-type: none"> • хан/кан • княз • цар • църква • боляри • духовенство
Българите в Османската империя през XV – XVII в.	<ul style="list-style-type: none"> • Описва положението на българите в Османската империя. • Разбира ролята на християнството, езика, книжнината и традициите за запазване на българската етническа общност през XV – XVII в. • Различава мирните и въоръжените форми за освобождение. 	<ul style="list-style-type: none"> • рая
Българското общество през Възраждането (XVIII- XIX в.)	<ul style="list-style-type: none"> • Посочва ролята на новобългарското училище за развитието на българското общество. • Разказва за делата на ярки възрожденски личности - Паисий Хилендарски, Петър Берон, Г. Раковски, В. Левски, Хр. Ботев. • Разказва за участието на българите в Руско-турската война (1877-1878 г.). • Разбира ролята на Априлското въстание (1876 г.) за освобождението на България. • Свързва подобряването на живота на българите в княжество България със стопанския напредък. 	<ul style="list-style-type: none"> • Възраждане • светско училище • будители • опълченци
Природните и културните забележителности на България	<ul style="list-style-type: none"> • Разграничава природни и културни забележителности. • Изброява български популярни природни и културни забележителности. • Посочва дейности за опазване на природните богатства и на културното наследство на България. 	<ul style="list-style-type: none"> • природна/ културна забележителност

ПРЕПОРЪЧИТЕЛНО ПРОЦЕНТНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ НА ЗАДЪЛЖИТЕЛНИТЕ УЧЕБНИ ЧАСОВЕ ЗА ГОДИНАТА

Годишен брой часове за изучаване на учебния предмет в III клас – 64 часа

За нови знания	50%
За затвърдяване на новите знания и за обобщение	46%
За диагностика на входното и на изходното ниво	4%

СПЕЦИФИЧНИ МЕТОДИ И ФОРМИ ЗА ОЦЕНЯВАНЕ НА ПОСТИЖЕНИЯТА НА УЧЕНИЦИТЕ

Оценяването на знанията и уменията на учениците по *човекът и обществото* се извършва чрез устни и писмени форми на проверка.

В писмена форма се провеждат диагностика на входното ниво на знанията и уменията и на изходното ниво. Поставената оценка е съобразена с критериите на конкретния изпитен материал и се изразява с качествен показател.

Устната проверка стимулира активното участие на ученика в практическа дейност за проучване на факти, събиране на информация и прилагане на изучените знания за природата и обществото в конкретна практическа ситуация.

Оценяването на резултатите от обучението в трети клас е формиращо и съпътства цялостния образователен процес. Поставените оценки се основават на изявата на ученика в часа, на изпълнението на домашни работи, работа по проекти и други индивидуални задачи.

ДЕЙНОСТИ ЗА ПРИДОБИВАНЕ НА КЛЮЧОВИТЕ КОМПЕТЕНТНОСТИ, КАКТО И МЕЖДУПРЕДМЕТНИ ВРЪЗКИ

Ключови компетентности	Примерни дейности и междупредметни връзки
<i>Компетентности в областта на българския език</i>	<ul style="list-style-type: none">✓ използване на карта при описване на природни обекти;✓ съставяне на устни и на кратки писмени описания на географски и исторически обекти;✓ споделяне на впечатления за посетени градове, природни резервати и туристически обекти;

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ четене на вестници и слушане на предавания за исторически и съвременни събития; ✓ четене на литературни произведения за определена епоха (стихотворения, разкази); ✓ четене на правила за поведение (в училище, при лекар, в транспортни средства, при земетресение и пр.); ✓ разказване на легенди и предания за родния край.
<i>Умения за общуване на чужди езици</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ проучване на факти, които илюстрират отвореност на бележити българи към чуждите култури; ✓ проучване на факти от българската история, които доказват положителното значение на многостранните културни взаимодействия на българите и техните водачи.
<i>Математическа компетентност и основни компетентности в природните науки и на технологиите</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ изработване на линия на времето за различни исторически периоди; ✓ събиране на статистически данни и информация (за броя на населението, за разстояния в България и между европейски столици); ✓ използване в устно представяне на знанията за време, посока, пространство, година, столетие, век, хилядолетие и за мерки за дължина и тежина.
<i>Дигитална компетентност</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ търсене в интернет на информация за значими природни обекти, исторически събития и личности; ✓ разказване за основни държавни институции, като се използва информация от електронните медии и печата; ✓ изготвяне на слайд за презентация по тема.
<i>Умения за учене</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ работа с карти и справочна литература (справочници, детски енциклопедии); ✓ извличане на информация за миналото и съвременността от материални източници и от илюстративен материал; ✓ изготвяне на табла на историческа тематика; ✓ търсене на информация по определен проблем от писмени документи в учебника;

	<ul style="list-style-type: none"> ✓ определяне на маршрути и туристически обекти по карта; ✓ работа с нагледни материали (карти, табла, картини).
<i>Социални и граждански компетентности</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ решаване на достъпни проблемни ситуации, изискващи изслушване, излагане на личната гледна точка и защита на собствено мнение; ✓ формулиране на достъпни изводи за значението на ярки събития; ✓ наблюдение на експонати в музеи; ✓ разглеждане на исторически документи; ✓ участие в учебни екскурзии до исторически места; ✓ разглеждане на конституцията и четене на основни текстове от нея; ✓ посещение на обществени сгради; ✓ изработване на табла за историята и настоящето на съвременна България; ✓ наблюдение на манастири и църкви; ✓ разглеждане на снимки и други материали от работата си или от отдых и развлечения.
<i>Инициативност и предприемчивост</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ изработване на продукт (диплянка, албум) за представяне на географските и историческите забележителности на родния край; ✓ споделяне на личен опит от контакти със социални институции; ✓ дискутиране на проблеми на производството и търговското обслужване в ежедневието; ✓ срещи със специалисти от различни професии.
<i>Културна компетентност и умения за изразяване чрез творчество</i>	<ul style="list-style-type: none"> ✓ създаване на рисунки на природни обекти и исторически паметници; ✓ изработване на албуми с рисунки от експонати на посетени музеи; ✓ изработване на модели на исторически предмети от епохата; ✓ чертаене по карта на туристически маршрути с включени природни, исторически и съвременни архитектурни забележителности.

<i>Умения за подкрепа на устойчивото развитие и за здравословен начин на живот и спорт</i>	<ul style="list-style-type: none">✓ изработване на идейни проекти за опазване на родната природа и за историческото наследство;✓ изработване на информационно табло с правила или факти за природни бедствия.
--	--

Забележка: Посочените дейности са примерни и не изчерпват възможностите за изграждане на междупредметни връзки.

Работен вариант към април 2016 г.